הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרמט

(ג) [ג] (ט) *שֶׁלֹּא יִקְצֹץ הַיִּשְׂרָאֵל *בְּעַצְמוֹ אֶחָד מֵאַרְבָּעָה מִינִים שֶׁבַּלּוּלָב לְצָרְכּוֹ לוּלָבוֹ, דְּקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת, וְסָתָם כּוֹתִים (ד) (י) גוֹזְלֵי קַרְקַע הֵם, וְיָבֵא בִּגְזֵלָה לְיָדוֹ, *אֶלָּא (יא) יִקְצָצָנּוּ (ה) כּוֹתֵי (יב) וְיִקָּנֶה מֵהֶם (תשובת הרשב״א סימן (תתצ״ב) [תתנ״ב] הגהות אשר״י סוף פרק לולב הגזול (פ׳ ג׳)), וְאֵין חִלּוּק בָּזֶה *בֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (יג) אוֹ חוּצָה לָאָרֶץ (אור זרוע (ח״ב סי׳ שנ)). לוּלָב (יד) שֶׁאָגְדוֹ כּוֹתֵי וַעֲשָׂאוֹ, כָּשֵׁר כְּמוֹ סֻכַּת כּוֹתֵי (מרדכי הלכות קטנות (סי׳ תתקמט)): **ב** (טו) [1]וְכֵן (ו) שָׁאוּל בְּיוֹם

ו משנה מ״א (ע״ב) וברייתא שם.

בְּאֵר הֵיטֵב

(ג) **שֶׁלֹּא יִקְצֹץ.** אֲפִלּוּ בְּרִשּׁוּת כּוֹתֵי. וּבְאַתְרוֹג בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִם קְצָצוֹ עַצְמוֹ הָוֶה לֵיהּ נִתְמָרֵחַ בְּיָד יִשְׂרָאֵל וַהֲוָה לֵיהּ טָבֵל, תְּשׁוּבַת רַבִּי בְּצַלְאֵל סִימָן ב׳ וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): (ד) **גּוֹזְלֵי.** נִרְאֶה לִי דִּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר וּמְבָרְךְ עֲלָיוֹ, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): (ה) **כּוֹתֵי.** וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁקָּצַץ יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לְחֻבְרוֹ שָׁרֵי כֵּיוָן דְּהוּא לְאַחַר יֵאוּשׁ, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה), וְעַיֵּן סִימָן תרל״ז סָעִיף ג׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (סק״ב) בְּשֵׁם הַטּ״ז (שם סק״ג). כָּתַב הַסְּמ״ג (עשין מד) אָסוּר לְזַלְזֵל אֶתְרוֹג וּשְׁאָר מִצְוֹת שֶׁהָאֱינָם יְהוּדִים מוֹכְרִים, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן לָהֶם יוֹתֵר מִכְּדֵי דְּמֵיהֶם, עַיֵּן סִימָן ל״ט סָעִיף ז׳. מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן): **ב** (ו) **שָׁאוּל.** עַיֵּן סִימָן י״ד סָעִיף ג׳:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שָׁם וְהֶבִיאוֹ מֵחֲזִיק בְּרָכָה (סק״א): [ג] **שֶׁלֹּא.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן בִּבְרְכֵי יוֹסֵף (סק״ב) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ״ז סִימָן תקי״ד מַתִּיר לְיִשְׂרָאֵל לְקַצֵּץ וְכָתַב דְּהָכִי עָבִיד מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, וְטַעְמוֹ כֵּיוָן שֶׁבַּעַל הַקַּרְקַע יֵשׁ לוֹ שֵׁטָר הֶעְשׁוּי בִּעְרָכָאוֹת שֶׁל גּוֹיִם וּמִלְּבָא אָמַר מֵאן דְּאִית לֵיהּ דִּסְקָא לִישְׁוֵל אַרְעָא, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא וְנִמְצֵאת הַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ עַיֵּן שָׁם. וְהַבִּרְכֵי יוֹסֵף שָׁם תָּמַהּ עַל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא זָכְרוּ מַה שֶּׁכָּתַב הַסְּמ״ג בְּהִלְכוֹת מַעֲשְׂרוֹת (עשין קלג) לְחַלֵּק בֵּין בִּזְמַנָּם לִבְזְמַנֵּנוּ דְּלָא שְׁכִיחִי שְׁדוֹת יִשְׂרָאֵל עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרס״ד סָעִיף קָטָן ו׳ שֶׁהַט״ז כָּתַב חִלּוּק זֶה מִדַּעְתּוֹ, וְעַיֵּן בְּחָק יַעֲקֹב סִימָן תנ״ד (סק״ו), וּבְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ הִלְכוֹת לוּלָב (פ״ח ה״א) הֵבִיא גַּם כֵּן דִּבְרֵי הַסְּמ״ג בְּהִלְכוֹת גְּזֵלָה לְתֶרֶץ קשְׁיוֹת הַט״ז בִּדְבְרֵי הַסְּמ״ג אֲלֹו, וְעַיֵּן בְּשו״ת גְּאוֹנִים בְּתְרֵאי סִימָן כ״ד. וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק״ג) שֶׁכָּתַב אוֹתָן שֶׁלּוֹקְחִים הַדָּפִים מֵאֲרִיס שֶׁלֹּא בִּידִיעַת בַּעַל הַגֶּן יֵשׁ לוֹמַר דִּידַע וּמְחִיל עַיֵּן שָׁם, וְהָאֱמֶת אֵין צָרִיךְ לָזֶה כִּי אִם כְּשֶׁהַיִּשְׂרָאֵל קוֹצֵץ לְעַצְמוֹ, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יֵאוּשׁ, וְהַגָּזֵל תַּחַת יָדָם הוּא, שֶׁיָּדָם גַּבֵּיהוּ גַּם כֵּן מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְאֵינָם יוֹצְאִין בּוֹ, וְעַל כֵּן דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁלֹּא לְהָקֵל בָּזֶה. אֲבָל בְּאֵלֶּיָּה רַבָּה (סק״ג) כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לִסְמוֹךְ לְהָקֵל כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים, דְּאַף לַגַּנָּב וְלַגּוֹזְלָן עַצְמוֹ דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּבְשָׁאָר יָמִים יוֹצֵא בָּהֶן, עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לִסְמוֹךְ עֲלֵיהוּ לְגַבֵּי אַחֲרִינֵי, וְגַם הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ (ו) מַשְׁמַע שֶׁמְּצַדֵּד לְהַלָּכָה כְּהַיֵּשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר. מִיהוּ כָּל זֶה הוּא רַק לְעִנְיַן לָצֵאת בּוֹ, אֲבָל לְבָרֵךְ עָלָיו, דְּהָא אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּהָוֵי יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת אָסוּר לְבָרֵךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב מִקֹּדֶם (סק״ו) וְכָל שֶׁכֵּן בְּזֶה: (ט) **שֶׁלֹּא יִקְצֹץ וְכוּ׳.** בְּאוּר הָעִנְיָן שֶׁלֹּא יִקְצֹץ מִקַּרְקַע שֶׁל נָכְרִי בְּעַצְמוֹ, וַאֲפִילּוּ כְּשֶׁיִּתֵּן לוֹ הַנָּכְרִי (ז) רְשׁוּת, דְּשֶׁמָּא גָּזַל הַקַּרְקַע מִיִּשְׂרָאֵל, דְּסָתָם עַכּוּ״ם גּוֹזְלֵי קַרְקַע הֵם, וְקַיְימָא לָן דְּקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת [הַיְינוּ (ח) שֶׁאֵינָהּ קְנוּיָה לְגַזְלָן בְּשׁוּם יֵאוּשׁ, דְּלְעוֹלָם בְּחֶזְקַת בְּעָלֶיהָ הָרִאשׁוֹנִים עוֹמֶדֶת, וּפֵרוֹת הַמְחֻבָּרִים לְקַרְקַע הֲרֵי הוּא כְּקַרְקַע], אֲבָל מִשֶּׁנִּתְלַשׁ הַפֵּרִי הֲרֵי גָּזֵל, וְהִתּוֹלְשׁוֹ הוּא גּוֹזְלוֹ, לְפִיכָךְ לֹא יִקְצֹץ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ דְּיֵהָיֶה הוּא הַגּוֹזֵל, אֶלָּא יִקְצָצֶנּוּ הָעַכּוּ״ם, וְיֵהָיֶה אָז חָל הַיֵּאוּשׁ מִן הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים עַל דָּבָר הַנִּתְלָשׁ, וְהוּא יִמְסֹר לְיַד יִשְׂרָאֵל, וְקָנָה הַיִּשְׂרָאֵל אוֹתָם עַל יְדֵי יֵאוּשׁ שֶׁבְּיַד הָעַכּוּ״ם וְשִׁנּוּי רְשׁוּת שֶׁבָּיָדָן: (י) **גּוֹזְלֵי וְכוּ׳.** וְכָל זֶה לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר (ט) אִם הוּא בִּרְשׁוּת הָעַכּוּ״ם, וּמְבָרְךְ עֲלֵיהוּ, דְּמִסְפֵּקָא לֹא חַיִישִׁינַן לְגָזוּלָה. וּמִי שֶׁגָּזַל עַל יְדֵי כִּבּוּשׁ מִלְחָמָה קַנְיֵיהּ, כְּדְאִיתָא בְּגִטִּין דַּף ל״ח (ע״א) [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה)]: (יא) **יִקְצָצֶנּוּ עַכּוּ״ם.** וְהוּא הַדִּין (י) כְּשֶׁקָּצַץ יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לַחֻבְרוֹ שָׁרֵי כֵּיוָן דְּהָוֵי לְאַחַר יֵאוּשׁ: (יב) **וְיִקָּנֶה מֵהֶם.** וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁהַנָּכְרִי יִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה שָׁרֵי דְּהָוֵי לֵיהּ יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת, (יא) וְיוֹכַל גַּם כֵּן לְבָרֵךְ לְכֻלֵּי עָלְמָא, דְּאַף דְּכָתַבְנוּ לְעֵיל (סק״ו) דַּעַת הַט״ז וְהַגְּרָ״א דְּעַל יְדֵי יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת אָסוּר לְבָרֵךְ, הַיְינוּ דַּוְקָא בְּגָזֵל וַדַּאי, אֲבָל הָכָא (יב) דְּחֶשְׁשָׁא בְּעָלְמָא הוּא דְּשֶׁמָּא גָּזַל הָעַכּוּ״ם הַקַּרְקַע, לֹא חָיְישִׁינַן בָּזֶה הֵיכָא דְּכִבֵּר קָנָה מִדִּינָא: (יג) **אוֹ חוּצָה לָאָרֶץ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף עַל גַּב דְּלִכְתְּחִלָּה מִצְוָה לְאָגְדוֹ עַכּוּ״ם וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף עַל גַּב דְּלִכְתְּחִלָּה מִצְוָה לְאָגְדוֹ (יד) מִשּׁוּם נוֹי מִצְוָה, מִכָּל מָקוֹם כָּשֵׁר עַל יְדֵי עַכּוּ״ם. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) שֶׁדִּעְתּוֹ דְּלִכְתְּחִלָּה לֹא יֶאֱגְדֶנּוּ, וְהַטַּעַם דְּכָל שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בַּדָּבָר אֵינוֹ רַשַּׁאי לְתַקְּנוֹ, וּמִטַּעַם זֶה (טו) גַּם אִשָּׁה לֹא תֶּאֱגֹד הַלּוּלָב לְכַתְּחִלָּה [מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן י״ד (סק״ג)]. וְעַיֵּן שָׁם בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה להצריך אנשים) שֶׁבְּרַרְנוּ דְּמִדִּינָא אֵין חֵשֶׁשׁ בְּדָבָר, וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לְזָהֵר בָּזֶה. וְדַוְקָא בָּאֶגֶד הַתַּחְתּוֹן שֶׁשָּׁם אוֹגֵד כָּל הַמִּינִים בְּיַחַד, דְּשָׁם עִקַּר מִצְוַת אֶגֶד, אֲבָל בְּמָה שֶׁאוֹגְדִים לְמַעְלָה בָּזֶה אֵין קְפִידָא [בְּכוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק יד)]: **ב** (טו) **וְכֵן שָׁאוּל וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) וּפְרִי מְגַדִּים, וְתָכֶן דִּבְרֵיהֶם דְּוַדַּאי לְכַתְּחִלָּה טוֹב

בְּאוּר הֲלָכָה

כַּמְבֹאָר בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט (סי׳ שנג ס״ד) [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א)]:

* **שֶׁלֹּא יִקְצֹץ וְכוּ׳.** עַיֵּן לְקַמָּה בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה בעצמו) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים לְעִנְיַן זַמְּנוּנוֹ. **וְהִנֵּה בַּעֲרָבוֹת נוֹהֲגִין בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהַשֹּׁמְשִׁים הוֹלְכִין בְּעַצְמָן לִפְנֵי חַג הַסֻּכּוֹת וְקוֹצְצִין עֲרָבוֹת הַרְבֵּה לְצָרְכָּן הַקְּהִלָּה וּמְצוּי הוּא שֶׁאֲפִלּוּ רְשׁוּת אֵין נוֹטְלִין לָזֶה מִן בַּעַל הַשָּׂדֶה. וְאִינִי מִדְּיָן לְעִנְיַן הַשֹּׁמְשִׁים גּוֹפָא כִּי אִם לְעִנְיַן הַקָּהָל אֵיךְ יוֹצְאִים בָּזֶה בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן דְּבִעִינַן לָכֶם, וְאֵין לְהָקֵל מִשּׁוּם דְּהָוֵי יֵאוּשׁ בְּיַד הַשֹּׁמְשִׁים וְשִׁנּוּי רְשׁוּת בְּיַד הַקּוֹנֶה, דָּזֶה אֵין שַׁיָּךְ רַק לְעִנְיַן אֲנַנְבְּרִי דְּמֵיימֵי בַּגְּמָרָא** (ל.) **דְּשָׁם הַיְתָה הַקַּרְקַע גְּזוּלָה מִכְּבָר וּבְנֵי אֲדֹנֵי כְּבָר נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת לֹא חָל הַיֵּאוּשׁ עַד עַתָּה שֶׁקָּצְצוּ וְנַעֲשָׂה תְּלוּשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁלֹּא יָדַע בַּעַל הַשָּׂדֶה כְּלָל בְּעֵת הַקְּצִיצָה לֹא שַׁיָּךְ יֵאוּשׁ, וְאַף דְּיֵתְיָאֵשׁ לְבַסּוֹף כְּשֶׁיִּדַּע לוֹ הָוֵי יֵאוּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת וְלֹא הָוֵי יֵאוּשׁ, וְלֹא נִשְׁאַר כִּי אִם שִׁנּוּי רְשׁוּת לְבַד וְלֹא קָנָה. וְעַל כֵּן לְעִנְיַן דַּעְתִּי אֵין לְהָקֵל כִּי אִם כְּשֶׁנּוֹטֵל רְשׁוּת מִבַּעַל הַשָּׂדֶה אוֹ מִן הַשּׁוֹמֵר שָׁם, אוֹ שֶׁיִּדּוּעַ שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא מְקוֹם הֶפְקֵר לְכֹל:**

* **בְּעַצְמוֹ. לְפִי זֶה לֹא יִקַּח הַיִּשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ אֲפִלּוּ מִשָּׂדֶה שֶׁל עַצְמוֹ לְשַׁנְּקָנָהּ שָׂדֶה זוֹ מֵעַכּוּ״ם, אֶלָּא יַנִּיחַ לְנָכְרִי לְקַח וְיִקַּבֵּל מִמֶּנּוּ. אָכֵן כְּבָר הֵבִיא הַבְּרָכֵי יוֹסֵף** (סק״ב) בְּשֵׁם סֵפֶר (הַתְּרוּמוֹת) [הַתְּרוּמָה] (הל׳ ארץ ישראל) וְהַסְּמַ״ג (עשין קלג) וְהָרַדְבַּ״ז (ח״א סי׳ תקיד) **דְּבִזְמַנֵּנוּ לֹא אָמְרִינַן נָכְרִים גּוֹזְלֵי אַרְעָא הֵם, וְכֵן הָעֲלָה גַּם הַט״ז בְּסִימָן תרס״ד** (סק״ו) עַיֵּן שָׁם. **וְלָכֵן אֲצָלֵנוּ שַׁאֲנִין מֵחְזִקִים הַנָּכְרִים לְגוּל קַרְקָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וְגַם כָּל הַקַּרְקָעוֹת מְחֻזָּקִים לְבַעֲלֵיהֶם עַל פִּי דִּינָא דְּמַלְכוּתָא אֲפִלּוּ לְהָקֵל בָּזֶה שֶׁיִּקַּח הַיִּשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ מִשָּׂדֶה עַכּוּ״ם בִּרְשׁוּתוֹ [בכורי יעקב (סק״ו)]. וְהִנֵּה כָּל זֶה כָּתַב הַבְּכוּרֵי יַעֲקֹב בִּזְמַנּוֹ, אֲבָל בִּזְמַנֵּנוּ לְפִי מַה שֶּׁמָּצוֹינוּ הַפְּרָעוֹת יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן מְאֹד בָּזֶה, וְתִלְוֵי לְפִי הַמָּקוֹם:**

* **אֶלָּא יִקְצָצֶנּוּ עַכּוּ״ם וְכוּ׳.** כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״ג) **אוֹתָם הַלּוֹקְחִים מִן הָאֲרִיס שֶׁלֹּא בִּידִיעַת בַּעַל הַגֶּן יֵשׁ לוֹמַר דִּידַע וּמְחִיל וְלֵית בְּהוּ מִשּׁוּם גְּזֵל,** עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. **וּבִכְבוֹדִי יַעֲקֹב** (ס״ק יא) **מְפַקְפֵּק בָּזֶה מְאֹד, דְּהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁבִּסְתָמָא אֵינוֹ מוֹחֵל, דְּלוּלְבִים וַהֲדַסִּים הֵם דְּבָרִים חֲשׁוּבִים בִּמְדִינוֹתֵינוּ וְאֵינָם נִמְצָאִים אֶלָּא בְּגִנּוֹת הַשָּׂרִים, וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אַף יָדַע שֶׁגָּזַל מִמֶּנּוּ מִכָּל מָקוֹם הָוֵי יֵאוּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת דְּהִלְכְתָא כְּאַבַּיֵי, וְשִׁנּוּי רְשׁוּת לְבַד הֲלֹא לֹא קָנָה, לָכֵן צָרִיךְ לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא לִקְנוֹת מֵהָאֲרִיסִים שֶׁלֹּא מִדַּעַת בַּעֲלֵי הַגִּנּוֹת דְּלֹא מִקְּרֵי לָכֶם בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְגַם בְּשָׁאָר הַיָּמִים הָוֵי מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה דְּגָזֵל נָכְרִי אָסוּר,** עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

* **בֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) **שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רַבִּי בְּצַלְאֵל** (סי׳ ב) **דְּבְאַתְרוֹג בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִם קְצָצוֹ בְּעַצְמוֹ לְבַד הָאסוּר הָאָמוּר פֹּה יֵשׁ עוֹד אִסּוּר אַחֵר דְּהָוֵה לֵיהּ נִתְמָרֵחַ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְהָוֵי טָבֵל, וּבְטָבֵל יֵשׁ מַחְלֹקֶת בַּפּוֹסְקִים אִם יוֹצֵא בוֹ, עַיֵּן בְּרָ״ן** (יז. ד״ה שלו). **וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים** (א״א סק״ד) **שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּלְעִנְיַן גְּזוּל אֲפִלּוּ עֵדִיִּין לֹא קָנָה יִשְׂרָאֵל מֵעַכּוּ״ם מִכָּל מָקוֹם לֹא יִקְצֹץ יִשְׂרָאֵל לְצֹאת בּוֹ שֶׁהוּא הַגּוֹזֵל, אֲבָל לְעִנְיַן מְרוּחַ בְּיַד יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן בְּרָכָה בִּגְזֵלָה דְּאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא, וּבְמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁכְּבָר קָנָה אַף לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה [שָׁם בְּהַגְּרָ״א]:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) וְהָרְאָיָה שֶׁהֵבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) מֵהַגְּמָרָא (ל.) דְּחוּהוּ בְּדָגוּל מֵרְכָּבָה וְהַגְּרָ״א: (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ח) רַשַׁ״י (ל: ד״ה וקרקע): (ט) פְּשׁוּט, דְּאִי לָאו הָכִי קַיְימָא לָן גִּנַּבַת עַכּוּ״ם אָסוּרָה: (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו), וְכֵן הוּא בְּגְמָרָא: (יא) אַחֲרוֹנִים: (יב) הַגְּרָ״א לְעֵיל בְּסִימָן י״ח (ס״ק). וְהָא דְּחָשֵׁשׁ רַב הוּנָא לָזֶה הַיְינוּ לְעִנְיַן לָצֵאת יְדֵי הַמִּצְוָה חֲיִישִׁינַן אַף מִסְּפֵיקָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן בְּרָכָה בִּגְזֵלָה דְּאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא, וּבְמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁכְּבָר קָנָה אַף לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה [שָׁם בְּהַגְּרָ״א]: (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): (יד) זֶהוּ לְפִי הַנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּלְעִנְיַן גְּזוּל אֲפִלּוּ עֵדִיִּין לֹא קָנָה יִשְׂרָאֵל מֵעַכּוּ״ם מִכָּל מָקוֹם לֹא יִקְצֹץ יִשְׂרָאֵל לְצֵאת בּוֹ שֶׁהוּא הַגּוֹזֵל, אֲבָל לְעִנְיַן מְרוּחַ בְּיַד יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן בְּרָכָה בִּגְזֵלָה דְּאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא, וּבְמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁכְּבָר קָנָה אַף לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה [שָׁם בְּהַגְּרָ״א]: (טו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): (טז) זְרוּעַ (סי׳ שו): (יז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) וְהַגְּרָ״א: (יח) **וְהוּא הַדִּין קָטָן פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, וְאִם אָגְדוּ אִם אֶפְשָׁר יַתִּירְנוּ וְיֹאגְדֶנּוּ שֵׁנִית** [מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרמט

רִאשׁוֹן, מִשּׁוּם דְּבָעִינַן לָכֶם. הַגָּהָה: [*] *וְהַמַּדְר הֲנָאָה (טז) מִלּוּלְבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ *אוֹ מִלּוּלְבוֹ שֶׁל עַצְמוֹ, *אֵינוֹ יוֹצֵא בּוֹ (יז) בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דִּלְא הָוֵי שֶׁלָּכֶם. (תשובת רשב"א (סי' ל"ט) סימן תשמ"ו ותשמ"ז): **ג** יוְכֵן (יח) שֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת (יט) וְשֶׁל אֲשֵׁרָה, (כ) שֶׁל יִשְׂרָאֵל פָּסוּל, *)חאֲבָל שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, (כא) לְכַתְּחִלָּה לא יִטֹּל, (כב) וְאִם נָטַל יָצָא מִיּוֹם רִאשׁוֹן וְאֵילָךְ, (כג) דִּלְא בָּעִינַן לָכֶם. הַגָּהָה: וְדַוְקָא שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ לִזְכוֹת בּוֹ, אֲבָל אִם נִתְכַּוְּנוּ לִזְכוֹת בּוֹ הָוֵי לֵיהּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּאֵינוֹ יוֹצֵא בּוֹ. וְדַוְקָא קֹדֶם שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ, אֲבָל אִם נִתְכַּוְּנוּ בְּיַד כּוּתִי, אֲפִלּוּ מְכַוְּנִין לִזְכוֹת בּוֹ אַחַר כָּךְ יוֹצֵא בְּדִיעֲבַד (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' ור"ן (ת. ד"ה שלו)). (כד) וְעֵין לְעֵיל סִימָן תקפ"ו (ס"ג): **ד** *ט**גְּנוּת (כה) הַצְּעִירִים שֶׁל עוֹבְדֵי**

ז מִשְׁנָה כ"ט (ע"ב) ל"ב (ע"ב) ל"ג (ע"ב) ל"ד (ע"ב).
*) (הוּא הַדִּין לְאֶתְרוֹג דְּעָרְלָה דְּהָכִי אִיתָא בְּהָדְיָא בְּפֶרֶק לוּלָב הַגָּזוּל (לד:) וְהָרִי"ף (יז.) וְהָרא"ש (פ"ג סי' טו) כְּתָבוּהוּ שָׁם וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ח' מֵהִלְכוֹת סֻכָּה (ה"ב) וְלֹא יָדַעְתִּי לְמָה הִשְׁמִיטוּ הָמְחַבֵּר). ח מֵיתְרָא דְּרַבָּנָן שָׁם ל"א (ע"ב). ט אֲרָחוֹת חַיִּים (סי' ח).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [בהג"ה] **וְהַמַּדְר הֲנָאָה כו'.** וְעֵין בְּשׁוּ"ת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן ל"ח שֶׁהִקְשָׁה עַל רְאָיַת הָרַשְׁבָּ"א מֵהַמַּדְר הֲנָאָה דִּלְא אָמְרִינַן הוֹאִיל אִי בָּעֵי מִתְּשִׁיל הִדְרָא לְטִיבְלָא וְאֵין יוֹצְאִין בּוֹ, (פסחים לה:), וְעַל זֶה הִקְשָׁה דִּבְתְרוּמָה טְמֵאָה אִי מִתְּשִׁיל הִדְרָא לְטִיבְלָא וְאֵין יוֹצְאִין בּוֹ, וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת חֵלֶק ב' (סי' קעב) מַה שֶׁהִקְשׁוּ לוֹ עַל זֶה וְהוּא דַּ"ל כָּתַב לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַשַּׁעַר אֶפְרַיִם, אָמְנָם עַתָּה זָכִינוּ לָאוּר הַגְּנוּז שׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א חֵלֶק ד' (סי' רב) שָׁשָׁם כָּתַב גַּם כֵּן לְחָכָם אֶחָד וְהָאֲרִיךְ בְּקוּשְׁיָא זוֹ דְּהִדְרָא לְטִיבְלָא עַיֵּן שָׁם וְקִבַּלְתָּ

בֵּאוּר הַלָּכָה

לא שִׁיךְ אִסּוּר אֶלָּא אִם כֵּן קָנָה הַיִּשְׂרָאֵל מִנָּכְרִי בְּדָמִים בְּשָׁעָה שֶׁקִּבְּלוּ:

ב * **וְהַמַּדְר הֲנָאָה מִלּוּלְבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּפֶרִי מְגַדִּים (א"א סק"י) שֶׁמְּפַקְפֵּק עַל לְשׁוֹן הָרַמְ"א, דְּהַוָה לֵיהּ לְמֵימַר הַמַּדְר הֲנָאָה מִנִּכְסֵי חֲבֵרוֹ אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּלוּלָבוֹ, דְּהָכִי אִיתָא שָׁם בְּתִשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א. וְנִרְאֶה לִי לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים דְּלְעִנְיַן אֶתְרוֹג אֲפִלּוּ לֹא אָסַר עַל עַצְמוֹ רַק מֵאֲכִילָתוֹ גַּם כֵּן אֵינוֹ יוֹצֵא, נִיחָא קְצָת דְּנַקֵּט לוּלָב לְאַפּוקֵי אֶתְרוֹג,

* **אוֹ מִלּוּלְבוֹ שֶׁל עַצְמוֹ. וְאִם אָסַר עַל עַצְמוֹ מֵאֶתְרוֹג, אֲפִלּוּ לֹא אָסַר עַל עַצְמוֹ רַק מֵאֲכִילָתוֹ גַּם כֵּן אֵינוֹ יוֹצֵא, דְּהִתֵּר אֲכִילָה בְּעִנְיַן פֶּה. עַיֵּן שָׁם בִּפְרִי מְגַדִּים** (שם). **וּבְסֵפֶר בְּכוּרֵי יַעֲקֹב** (ס"ק טז) **חוֹלֵק עָלָיו, דִּלְדַעַת רַשִׁ"י** (לה: ד"ה הרי) **וְהָרַשְׁבָּ"א אִם נָטַל יִשְׂרָאֵל אֶתְרוֹג שֶׁל תְּרוּמָה יוֹצֵא בּוֹ מִשּׁוּם דְּרִאוּי לְהֶאֱכִילוֹ לְאֲחֵרִים דְּהֵיְינוּ לִכֹּהֵן, וְהָכִי נַמִּי הָרֵי יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים. אֲבָל אִי אָסַר עַל עַצְמוֹ הָאֶתְרוֹג בַּהֲנָאָה אֵין יָכוֹל לְהָנוֹת לַאֲחֵרִים** [דְּמַה שֶּׁאָסוּר לוֹ בַּהֲנָאָה אָסוּר לִתֵּן בְּמַתָּנָה לְאַחֵר, כִּדְמוֹכָח מֵהָא דְּדַיֵּק הַגָּשָׁה מֵתָר בַּהֲנָאָה] **לָכֵן אֵין לוֹ דִּין מָמוֹן** (ע"א) קָרִינָא בֵּהּ עַיֵּן שָׁם:

* **אֵינוֹ יוֹצֵא בּוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְכוּ'. וּלְפִי מַה שֶּׁהֶעְתִּיק הַמְחַבֵּר לְקַמָּה בְּסָעִיף ה' דְּאֶתְרוֹג הָאָסוּר בַּאֲכִילָה פָּסוּל כָּל שִׁבְעָה,** וְהוּא מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם (פ"ח ה"ט), וְכָתַב שָׁם הַגְּרַ"א דְּטַעְמוֹ דְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ הֶתֵּר אֲכִילָה אוֹ שֶׁאֵין בּוֹ דִּין מָמוֹן (דְּהֵיְינוּ שֶׁהוּא שֶׁל אִסּוּר הֲנָאָה) הוּא כְּתִתֵּי מִכְתֹּת שְׁעוֹרָה, **וְכֵן אִם אָסַר הָאֶתְרוֹג עַל עַצְמוֹ בַּאֲכִילָה לְכָאוֹרָה אֵינוֹ יוֹצֵא בּוֹ כָּל שִׁבְעָה דְּהֶתֵּר אֲכִילָה לְכֹל,** עַל זֶה אָמְרִינַן כְּתִתֵּי מִכְתֹּת שְׁעוֹרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה:

ד * **גְּנוּת הַצְּעִירִים וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כו) **בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהָכָא מִירֵי שֶׁהֶגְבָּה [וְלְהָרַמְ"א שָׁם בְּסִימָן קמ"ג סָעִיף ג' בְּהַגָּ"ה יְהֵיהּ עַל כָּל פָּנִים מִירֵי דְּהַגְּבָּה אִינָהּ עוֹמֶדֶת בְּחֵצֶר הָעבו"ם], וְכֵן הַדִּין שֶׁל הָרַמְ"א דִּכְתַב אֲפִלּוּ הָאֵילָן הַנָּטוּעַ לִפְנֵי הָעכו"ם שָׁרֵי מִירֵי כְּאן דְּנָטְעוּ שֶׁמְּשֵׁיהֶם אוֹ הַנְּכָרִים לְצָרְכָּן שֶׁמְּשֵׁיהֶם לְאֹכֶל פֵּרוֹתֵיהֶן, וְלֹא מִירֵי דְּנָטְעוּ אוֹתָן לְשֵׁם הָעֲבוֹדָה גְּלוּלִים הַסָּמוּךְ לָהֶן, דְּאִי הָוֵי נוֹטְעִין אוֹתָן לְשֵׁם הָעֲבוֹדָה גְּלוּלִים וְהַפֵּרוֹת יִהְיוּ שֶׁיָּךְ לְמִשְׁמְשֵׁיהֶן, אֲפִלּוּ לְהָרַמְ"א שָׁם בְּסִימָן קמ"ג הָיָה אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְקָנוֹתוֹ אֲפִלּוּ בְּכָל הַשָּׁנָה לִהְיוֹת מְהֻנָּה לְכֹהֲנֵיהֶם. וּמֵישָׁכָ בָּזֶה מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַשַּׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּהִלְכוֹת לוּלָב** (פ"ח ה"א) [וְהַגְּרַ"א רָמַז גַּם כֵּן לָזֶה בְּעִנְיָנֵנוּ] **דְּהִשְׁלְחָן עָרוּךְ סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ, דְּשָׁם בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קמ"ב סָעִיף י"ג בְּאִילָנֵי סָרָק הַנָּטוּעַ לִפְנֵי הָעכו"ם פָּסַק דְּכִכְלַל נוֹי עכו"ם הוּא, וְהָכָא מִתִּיר לְקַח מֵהֶם לְמַצֵּבָה, דְּהָכָא מִירֵי הֵיכִי דִּלְצָרְכָּן עַצְמָן נְטָעוּהוּ. וּכְעֵין זֶה מָצָאתִי בַּלְבוּשׁ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ גְּנוּת שֶׁל שִׁמְשֵׁי עכו"ם מֻתָּר לְטֹל מֵהֶם לוּלָב אוֹ שְׂאָר מִינִים לְמַצֵּבָה, שֶׁהֵם אֵינָם שְׁמוּרִים שָׁם אֶלָּא לְהֲנָאַת עַצְמָן וְלֹא לְשֵׁם עכו"ם, וַאֲפִלּוּ הָאִילָן נָטוּעַ לִפְנֵי עכו"ם כָּל זְמַן שֶׁאֵינָם עוֹבְדִין הָאִילָן לְהַנָּאַת עַצְמָן נְטָעוּהוּ עַד כְּאן לְשׁוֹנוֹ. וְרִצּוֹנוֹ לוֹמַר דְּמִסְתָּמָא אָמְרִינַן לְהַנָּאַת עַצְמָן נְטָעוּהוּ, אִם לֹא הָיְכָא דִּיְדִיעָנִן דְּהַנְּטִיעָה הָיְתָה לְנוֹי לַעֲבוֹדַת גְּלוּלִים וְרַק הַפֵּרוֹת יִהְיוּ שֶׁיָּךְ לְכֹהֲנֵיהֶם, דְּאָז נִקְרְאוּ נוֹי עכו"ם וְאָסוּר לְהָנוֹת מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹצֵא בָּהֶן בְּיוֹם רִאשׁוֹן מִן הַדִּין דִּלְא מִקְּרֵי לָכֶם, וְאַף בְּיוֹם שֵׁנִי לְכַתְּחִלָּה אָסוּר** וְכַנַּ"ל. וּמְצָאתִי בְּנַהַר שָׁלוֹם (סק"ג) שֶׁהִקְשָׁה גַּם כֵּן קַשְׁיָא זוֹ מִיּוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קמ"ב סָעִיף י"ג וְתַרֵץ בְּאֹפֶן אַחֵר וְגַם כֵּן בָּעִין שֶׁכָּתַבְנוּ, דְּשָׁם דְּמִירֵי בְּאִילָנֵי סָרָק שֶׁאֵין בָּהֶן פֵּרוֹת אָנוּ צְרִיכִין לְתָלוֹת דְּמִסְתָּמָא נְטָעוּהוּ שֶׁיִּהְיֶה לְנוֹי לַעֲבוֹדָה זָרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּמִירֵי בְּאִילָנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן פֵּרוֹת, יוֹתֵר טוֹב לִתְלוֹת שֶׁנְּטָעוּהוּ לְצָרְכָּן פֵּרוֹתֵיהֶן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַלְּבוּשׁ. עוֹד נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְתָרֵץ בְּאֹפֶן אַחֵר קְצָת, דְּהָכָא דְּמִירֵי בַּאֲרָבָעָה מִינִים דְּאִיתָא לְעֵיל (ס"א) דְּצָרִיךְ הָעכו"ם לְקַצֵּץ אוֹתָן בְּעִצְמָן, וְאִם כֵּן לְדַעַת רַבֵּנוּ יְרֹחָם (נתיב ח ח"ג) הַמּוּבָא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) הוּא בִּכְלַל בְּטוּל, וְנִתְבַּטֵּל אִסּוּר שֶׁל נוֹי עכו"ם, וְלֹא נִשְׁאַר לָנוּ רַק דִּלְגַבּוֹהּ צָרִיךְ לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה, וְלָזֶה מְקִלִּינַן וְאָמְרִינַן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (מז) רַשִׁ"י (כט: ד"ה ושל): **(יז)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא) בְּשֵׁם תּוֹסְפוֹת דַּף ל"ב (ע"א, ד"ה באשרה), **וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ עַל בִּרְחָ מִירֵי בְּהַגְּדוּלִים שְׁגָּדְלוּ אַחַר כָּךְ וּלְכָךְ אָסוּר אַף בְּדִיעֲבַד, אוֹ דְּמִירֵי בְּאִילָן שֶׁנְּטָעוּ לְשֵׁם עכו"ם** [וְלִשְׁנָא דְּהַמַּגֵּן אַבְרָהָם שֶׁצִּיֵּר דִּינוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְכָתַב וַאֲפִלּוּ וְכוּ' דְּחוּק קְצָת], וְכֵן מִשְׁמַע מֵאֲלִיָּה רַבָּה בְּסוֹף סָעִיף ד' (סק"י) וּלְבוּשֵׁי שְׁרָד וּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יא), וְהַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל יָצָא לְדוֹן בִּדְבָר חָדָשׁ דְּדַעַת הַמַּגֵּן אַבְרָהָם דַּאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא בְּנִטְעוּ וּלְבָסוֹף עָבְדוּ, וְדַחַק: **(יח)** פּוֹסְקִים: **(יט)** אַחֲרוֹנִים: **(כ)** פְּשׁוּט, דִּדְבְרֵי הָרַמְ"א שְׁכָתַב אֲבָל אִם נִתְבַּטֵּל קֹדֶם אֵיזוֹם רִאשׁוֹן גַּם כֵּן, וְכֵן מוּכָח בְּלְבוּשׁ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah